

Małgorzata Dąbrowska
Fundacja Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego

Co zyskały biblioteki w Programie Rozwoju Bibliotek?

Streszczenie: Artykuł zawiera podstawowe informacje o Programie Rozwoju Bibliotek. Uczestniczące w nim biblioteki pozyskały sprzęt informatyczny oraz wzięły udział w szkoleniu dotyczącym planowania strategicznego. Mogły również otrzymać granty na swoją działalność oraz uczestniczyć w specjalistycznych szkoleniach. Artykuł wzbogacają przykłady projektów realizowanych przez biblioteki w ramach programu.

Słowa kluczowe: Program Rozwoju Bibliotek, biblioteka, projekty biblioteczne

Program Rozwoju Bibliotek rozpoczął się w Światowym Dniu Książki i Praw Autorskich, 23 kwietnia 2009 r. Co udało się zrealizować przez te ostatnie dwa lata? Na co mogły liczyć biblioteki publiczne? Co jeszcze przed nami?

Na początku warto jednak przypomnieć podstawowe informacje. Program Rozwoju Bibliotek jest skierowany do bibliotek znajdujących się na wsiach i w małych miastach. Ma wzmocnić ich potencjał — nowoczesne i aktywne biblioteki mogą ułatwić mieszkańcom pełne uczestnictwo w życiu społecznym i gospodarczym.

Budżet programu to 28 milionów dolarów. Środki te są przeznaczone na wyposażenie bibliotek w sprzęt informatyczny, cykl praktycznych szkoleń, wzmocnianie środowiska bibliotecznego i promocję bibliotek. Pochodzą z grantu, który Fundacja Billa i Melindy Gates przekazała Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności (PAFW). Program realizuje Fundacja Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego, utworzona przez PAFW.

Program jest zaplanowany na pięć lat — rozpoczął się w roku 2009 i potrwa do roku 2013. Jest podzielony na dwie rundy: do pierwszej przyjęto prawie 1900 bibliotek; do drugiej, wiosną 2011 r. — ponad 1500 placówek. Łącznie więc w programie bierze udział ponad połowa bibliotek znajdujących się na wsiach i w małych miastach. wszystkie biblioteki uczestniczące w programie tworzą tak zwane partnerstwa, w których pełnią rolę bibliotek wiodących lub partnerskich. Biblioteki wiodące uzyskują z programu więcej korzyści, ale też mają więcej zobowiązań. Partnerskie mają mniej obowiązków, ale otrzymują mniejsze wsparcie.

Tab. 1. Wyniki naboru do drugiej rundy Programu Rozwoju Bibliotek

Województwo	Biblioteki w I rundzie	Biblioteki uprawnione do udziału w II rundzie	Biblioteki, które zgłosiły się do II rundy	Biblioteki, które zakwalifikowały się do II rundy
dolnośląskie	144	356	161	149
kujawsko-pomorskie	167	180	101	86
lubelskie	135	374	220	211
lubuskie	154	63	48	40
łódzkie	26	389	87	73
małopolskie	212	425	186	176
mazowieckie	106	585	164	109
opolskie	88	199	17	17
podkarpackie	130	483	135	135
podlaskie	61	151	53	53
pomorskie	72	161	97	59
śląskie	129	289	111	111
świętokrzyskie	60	195	36	36
warmińsko-mazurskie	190	76	31	31
wielkopolskie	147	450	151	124
zachodniopomorskie	52	260	113	92
RAZEM	1873	4636	1711	1502

Źródło: opracowanie własne.

O przyjęcie do drugiej rundy starało się 1711 bibliotek znajdujących się na wsiach i w małych miastach. Najwięcej zakwalifikowało się na Lubelszczyźnie, w Małopolsce i na Dolnym Śląsku.

Biblioteki otrzymują sprzęt

Biblioteki uczestniczące w pierwszej rundzie programu otrzymały sprzęt informatyczny. Łącznie na terenie całej Polski do bibliotek dostarczono:

- ponad 1400 komputerów z oprogramowaniem Windows 7 i Office 2007 (przekazanym bezpłatnie przez firmę Microsoft) oraz oprogramowaniem antywirusowym i ogólnodostępnym oprogramowaniem użytkowym,
- prawie 1300 urządzeń wielofunkcyjnych (drukowanie, skanowanie, kopiowanie i faksowanie w jednym urządzeniu),
- ponad 240 drukarek A3,
- ponad 150 laptopów,
- ponad 150 projektorów multimedialnych wraz z ekranami.

Dodatkowo każda biblioteka uczestnicząca w programie otrzymała aparat cyfrowy wraz z przewodnikiem *Projekt: fotografia*, który pokazuje, na jak wiele różnych sposobów można wykorzystać aparat w pracy biblioteki. W sprzęt zostały również wyposażone pracownie szkoleniowe w 18 bibliotekach wojewódzkich, a także w Bibliotece Narodowej. Sprzęt jest objęty pięcioletnią gwarancją. W bibliotekach można także skorzystać z Internetu dzięki programowi Biblioteki z Internetem TP, uruchomionemu przez Grupę TP SA. Polega on na bezpłatnym dostarczeniu Internetu do wszystkich bibliotek gminnych. Obecnie z programu w całym kraju korzysta już prawie 3300 bibliotek.

Biblioteki planują swoje działania

Pracownicy bibliotek ukończyli warsztat planowania rozwoju biblioteki. W całej Polsce wzięło w nim udział ponad 1800 osób. Podczas pięciu dwudniowych spotkań uczestnicy dowiedzieli się, w jaki sposób zaplanować działania biblioteki tak, aby były ciekawe dla mieszkańców i zgodne z ich potrzebami, jak promować działalność swoich placówek, a także w jaki sposób pozyskiwać partnerów do współpracy. Rezultatem szkolenia są opracowane przez pracowników bibliotek trzyletnie plany rozwoju ich placówek. Na realizację zaplanowanych w nich zadań biblioteki mogły pozyskać dofinansowanie do pięciu tysięcy złotych dzięki udziałowi w konkursie grantowym „Aktywna biblioteka”. Łącznie przyznano 150 grantów, a biblioteki chętnie dzielą się doświadczeniami na portalu www.biblioteki.org, za pomocą formularza „Pochwal się”. Oto przykład działań biblioteki z Łap: *Oddział dla Dzieci Biblioteki Publicznej Miasta i Gminy Łapy już od dłuższego czasu chciał przyciągnąć do biblioteki młodzież, która przejawia zainteresowania aktorstwem i sztuką teatralną. Dzięki projektowi, który złożyliśmy do Akademii Rozwoju Filantropii w Polsce i otrzymanej dotacji w wysokości 5 tysięcy złotych, mogliśmy zrealizować marzenia — swoje, jak i wielu młodych ludzi. Pod kierunkiem Adama Karasiewicza — instruktora teatralnego nasi młodzi artyści przez 16 tygodni przygotowywali się do debiutu. Chętnych do wzięcia udziału w warsztatach było bardzo wielu.*

Fot. 1. Warsztaty teatralne w Bibliotece Publicznej Miasta i Gminy Łapy
Źródło: *Młodzieżowy Teatr „W bibliotece” — premierowy spektakl w bibliotece w Łapach*. W: Program Rozwoju Bibliotek [on-line]. [Dostęp 9.06.2011]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.biblioteki.org/pl/wiadomosci/czytaj/1243>.

Początkowo zamierzaliśmy stworzyć grupę 10-osobową, ale wszystkim chcieliśmy dać szansę i nasz Teatr „W bibliotece” liczy 22 amatorów. Pierwsza premiera młodzieżowego Teatru „W bibliotece” już za nami. „Romeo i Kopciuszek” — to tytuł spektaklu, który mogliśmy podziwiać 31 marca 2011 r. podczas odbywającego się w tym czasie XIV Łapskiego Tygodnia Teatru. Głośne wybuchy śmiechu i jeszcze głośniejsze brawa udowodniły, że nasi młodzi aktorzy potrafią bawić nas równie wspaniale jak zawodowcy. Wszystkich zainteresowanych zapraszamy na kolejne spotkanie z Teatrem „W bibliotece” w maju i czerwcu¹.

Biblioteki realizują nowe projekty

Ponadto biblioteki, które opracowały swój plan rozwoju, mogły ubiegać się o skorzystanie ze specjalnych ofert, które przygotowały dla nich cztery organizacje pozarządowe:

1. Ofertę dla młodzieży w wieku 15–25 lat przygotowało Towarzystwo Inicjatyw Twórczych „ę”. To projekt „Młodzi menedżerowie kultury w bibliotekach”, polegający na nawiązaniu twórczej i partnerskiej współpracy bibliotekarek i bibliotekarzy z młodymi ludźmi. Umożliwia on młodzieży zrealizowanie w bibliotece swojego pierwszego projektu społeczno-kulturalnego, np. warsztatów filmowych, fotograficznych, spotkań z artystami, happeningów, wystaw, spektakli teatralnych.
2. Młodzi ludzie mogą również wziąć udział w projektach, które wspólnie z bibliotekami realizuje Centrum Edukacji Obywatelskiej. Są to:
 - „Młodzieżowe kluby filmowe” — projekt dla pasjonatów kina, dzięki któremu bibliotekarze tworzą minifilmoteki i prowadzą młodzieżowe kluby filmowe;
 - „Literacki atlas Polski — biblioteka w terenie”, dzięki któremu bibliotekarze zostali przygotowani do poprowadzenia projektu polegającego na odkrywaniu i dokumentowaniu lokalnego dziedzictwa literackiego. Dowiedzieli się, jak pracować z młodymi ludźmi przy opisywaniu miejsc obecnych w literaturze lub związanych z życiem pisarzy, poetów, znanych dziennikarzy;
 - „Ślady przeszłości — coś dla miłośników zabytków”, projekt polegający na współpracy z młodzieżą w poszukiwaniu informacji oraz dokumentów opowiadających o przeszłości regionu i swojej miejscowości.
3. Z kolei Fundacja Ośrodka KARTA proponuje pomoc w tworzeniu w bibliotekach Cyfrowych Archiwów Tradycji Lokalnej. Oznacza to pozyskiwanie i gromadzenie źródłowych materiałów, takich jak: dzienniki, pamiętniki, listy, kroniki, zdjęcia, dokumenty osobiste, nagrane relacje świadków historii i wiele innych, dotyczących historii społeczności i regionu, służących aktywnemu ocaleniu pamięci. Co ważne, projekt zakłada digitalizację pozyskanych zbiorów i udostępnianie ich w bibliotece.
4. Fundacja Rozwoju Dzieci im. J. A. Komeńskiego proponuje wprowadzenie do oferty bibliotek zajęć przeznaczonych dla małych dzieci — od nawet 3 miesięcy do 10 lat — i ich rodziców oraz opiekunów. Biblioteki mogą organizować: Grupy Zabawowe — zajęcia edukacyjne dla dzieci i ich rodziców, Biblioteczkę dla

¹ Młodzieżowy Teatr „W bibliotece” – premierowy spektakl w bibliotece w Łapach. W: *Program Rozwoju Bibliotek* [on-line]. [Dostęp 9.06.2011]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.biblioteki.org/pl/wiadomosci/czytaj/1243>.

Najmłodszych, czyli wypożyczalnię książek i gier edukacyjnych dla najmłodszych dzieci, a także zajęcia Mali Badacze — prowadzone metodą projektów badawczych dla dzieci, rozwijające ich ciekawość świata i wykorzystujące zasoby biblioteki.

Biblioteka w Świerkłańcu na portalu www.biblioteki.org zamieściła opis swojego projektu zrealizowanego wspólnie z młodym menedżerem kultury: *W Gminnej Bibliotece Publicznej w Świerkłańcu zakończył się projekt pod nazwą „Akcja: Stylizacja!”, realizowany w ramach programu „Młodzi menedżerowie kultury w bibliotekach” Towarzystwa Inicjatyw Twórczych „ę”. „Akcja: Stylizacja!” to trzy spotkania mieszkańców Gminy Świerklaniec z modą i projektowaniem. W Gminnym Ośrodku Kultury w Nakle Śląskim zorganizowane zostało Odzieżowe Targowisko, podczas którego mieszkańcy mogli wymienić się ubraniami wyciągniętymi z głębi szaf. Nie zabrakło też innych atrakcji: można było sobie zrobić zdjęcie w nowym ciuszku, porozmawiać przy kawie i herbacie o modzie i nie tylko.*

Fot. 2. Podczas realizacji projektu Gminnej Bibliotece Publicznej w Świerkłańcu „Akcja: Stylizacja!”
Źródło: Akcja: Stylizacja! w Świerkłańcu. W: Program Rozwoju Bibliotek [on-line]. [Dostęp 9.06.2011].
Dostępny w World Wide Web: <http://www.biblioteki.org/pl/wiadomosci/czytaj/1293>.

Targowisko odwiedziła Agata Pietrzyk — Latający Animator Kultury z Warszawy, która pomagała w przygotowaniach, była również pomysłodawczynią metkowania ubrań. Na Odzieżowym Targowisku każdy znalazł coś dla siebie. 15 kwietnia odbyły się warsztaty zdobienia koszulek i toreb. Ręcznie malowane t-shirty stały się małymi dziełami sztuki, a wyobraźnia podsuwała coraz to nowe pomysły. Pierwsze takie warsztaty w naszej bibliotece na pewno nie będą ostatnimi! 29 kwietnia odbyły się drugie i ostatnie warsztaty, tym razem z tworzenia biżuterii „handmade”, a dokładnie z filcu. Powstały kolorowe kolczyki, bransoletki i korale. Zajęcia prowadziła Karolina Rabsztyn, która bardziej wytrwałe uczestniczki warsztatów próbowała nauczyć tzw. frywolitek. Tym razem naszą bibliotekę odwiedziła Agnieszka Pajączkowska, koordynatorka projektu „Młodzi menedżerowie kultury w bibliotekach”².

² Akcja: Stylizacja! w Świerkłańcu. W: Program Rozwoju Bibliotek [on-line]. [Dostęp 9.06.2011].
Dostępny w World Wide Web: <http://www.biblioteki.org/pl/wiadomosci/czytaj/1293>.

Biblioteki się szkolą

Bibliotekarze wzięli także udział w szkoleniach informatycznych, dzięki którym dowiedzieli się, jak w pełni wykorzystywać dostarczony do bibliotek sprzęt. Organizatorami szkoleń informatycznych były biblioteki wojewódzkie, uczestniczyło w nich prawie 1300 osób.

Pracownicy bibliotek wzięli również udział w szkoleniach specjalistycznych. W zależności od zapotrzebowania mogli uczestniczyć w dwóch wybranych modułach szkoleniowych:

- Biblioteka — miejsce dla młodych,
- Multimedia i nowoczesna komunikacja,
- Informacje lokalne — jak je zbierać i upowszechniać,
- Wiedza na wyciągnięcie ręki — łatwy dostęp do zbiorów bibliotecznych,
- Miejsce dla obywateli: e-administracja,
- Miejsce bez barier — usługi dla seniorów i osób niepełnosprawnych,
- Przestrzeń dla mieszkańców z inicjatywą,
- Biblioteka — miejsce promocji kultury.

Biblioteki mają ponadto możliwość uzyskania tzw. mikrograntów w konkursie grantowym „Podaj dalej”. Środki te są przeznaczone na spotkania kilku współpracujących ze sobą bibliotek, co ułatwia integrację środowiska bibliotekarzy i wymianę doświadczeń.

Co teraz?

Teraz z tych wszystkich działań skorzystają biblioteki, które zakwalifikowały się do drugiej rundy programu. Placówki te będą mogły również czerpać korzyści z działań promocyjnych i informacyjnych prowadzonych przez Fundację Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego. Służą one ukazywaniu biblioteki jako atrakcyjnego miejsca spotkań oraz wzmocnieniu pozytywnego wizerunku bibliotekarza. Biblioteki w coraz większym stopniu mogą również liczyć na zainteresowanie władz centralnych i samorządowych, życzliwość opinii publicznej i zaangażowanie znanych postaci ze świata nauki i sztuki. Działa Krajowe Partnerstwo na rzecz Rozwoju Bibliotek, skupiające ponad 100 osobistości. Wśród nich są znane pisarki, poetki, aktorzy, reżyserzy, profesorowie — osoby sprawujące ważne funkcje w naszym życiu publicznym. Biblioteki są również wspierane przez marszałków i wojewodów w ramach 16 Regionalnych Partnerstw na rzecz Rozwoju Bibliotek.

Dąbrowska, M. Co zyskały biblioteki w PRB?. W: *Biuletyn EBIB* [online] 2011, nr 5 (123), *Innowacje w bibliotekach publicznych* [Dostęp: 15.07.2011] Dostępny w World Wide Web: http://www.nowyebib.info/images/stories/numery/123/123_dabrowska.pdf. ISSN 1507-7187.